

Til Finansdepartementet

13.september 2013

Tilråkning om Daewoo International Corporation, Oil and Natural Gas Corporation Ltd. , GAIL India, Korea Gas Corporation og POSCO

Innhold

1	Sammendrag	1
2	Bakgrunn	1
3	Rådets vurdering	3
4	Tilrådning	4

1 Sammendrag

Etikkrådet anbefaler ikke lenger å utelukke selskapene POSCO, Daewoo International Corporation, Korea Gas Corporation (KOGAS), Oil and Natural Gas Corporation Ltd. (ONGC) og GAIL India Ltd. fra SPUs investeringsunivers. Selskapene deltar i et fellesforetak med det kinesiske statsselskapet China National Petroleum Corporation (CNPC), som er ansvarlig for bygging og drift av en 800 km gassrørledning over land tvers gjennom Myanmar. Byggingen av rørledningen ble ferdigstilt i juni 2013.

Etikkrådet har siden mai 2010 avgitt tre tilrådninger til Finansdepartementet med anbefaling om å utelukke selskapene som var involvert i byggingen av rørledningen, den siste 21. juni 2012. Tilrådingene om utelukkelse var knyttet til risikoen for at selskapene medvirket til menneskerettighetsbrudd i forbindelse med byggingen av rørledningen.

Rådet finner det godtgjort at selskapene har medvirket til grove eller systematiske menneskerettighetsbrudd i forbindelse med byggingen av rørledningen, også etter at de politiske forholdene i Myanmar endret seg. Når rådet nå ikke lenger anbefaler å utelukke selskapene, må det ses i sammenheng med at rådets tidligere tilrådninger var knyttet til selve byggingen av rørledningen. Ettersom byggingen nå er ferdigstilt, er situasjonen endret, slik at grunnlaget som de tidligere tilrådingene var basert på, ikke lenger er til stede.

Rådet ser ikke bort fra at menneskerettighetsbrudd fortsatt vil forekomme. Militære styrker skal sikre rørledningen også etter at den er kommet i drift, og det vil fremdeles være et tungt militært nærvær langs hele traséen, særlig i konfliktområdene. Slike eventuelle brudd vil imidlertid være knyttet til driften av rørledningen og vil i så fall kreve en ny vurdering av selskapenes medvirkning til menneskerettighetsbrudd og hvilke tiltak som gjennomføres for å forhindre at slike brudd skjer.

2 Bakgrunn

Den 27. mars 2009 inngikk myndighetene i Kina og Myanmar en avtale om å bygge to rørledninger: En rørledning for frakt gass fra Shwe-feltet utenfor kysten av Myanmar og en parallell rørledning for transport av olje. Den myanmarske delen av rørledningen er nærmere 800 km lang og går tvers gjennom Myanmar, fra havnen i Kyauk Phyu (Sittwe) i Rhakine-staten til Yunnan-provinsen i Kina. Rørledningen krysser områder befolket av ulike etniske grupper. Byggearbeidene startet opp i 2010, og den 29. juli 2013 ble det rapportert om at driften av gassrørledningen var i gang.¹ Militæret i Myanmar har ansvaret for sikkerheten i rørgaten. Det har funnet sted en økt militarisering langs rørledningstraseen, og det har i hele byggeperioden vært rapportert om bruk av tvangsarbeid og andre grove menneskerettighetsbrudd mot lokalbefolkningen.

Det kinesiske statsselskapet China National Petroleum Corporation (CNPC) er operatør for gassrørledningen. De koreanske selskapene Daewoo International Corporation (Daewoo) og Korea Gas Corporation (KOGAS), samt de indiske selskapene Oil and Natural Gas Corporation

¹ <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/870f632c-f83e-11e2-92f0-00144feabdc0.html#axzz2aVOEwBKp> ,
<http://www.irrawaddy.org/archives/40894>

Ltd. (ONGC)² og GAIL India Ltd. (GAIL) deltar som minoritetseiere i et fellesforetak med CNPC.³

Den 26. mai 2010 avga Etikkrådet tilrådning om å utelukke CNPCs datterselskap, PetroChina, på grunn av PetroChinas uvanlig nære forhold til CNPC og risikoen for at selskapet ville medvirke til grove menneskerettighetsbrudd knyttet til byggingen av rørledningene.⁴ Etikkrådet vurderte blant annet selskapenes ledelses- og organisasjonsstruktur og sammensetning og samordning av virksomheten mellom selskapene. I spørsmålet om risiko for medvirkning til menneskerettighetsbrudd konkluderte rådet med at selskapene måtte oppfattes som en enhet, slik at CNPCs virksomhet i Myanmar i den sammenheng ikke kunne atskilles fra datterselskapets. Finansdepartementet fulgte ikke tilrådingen om PetroChina fordi departementet mente at PetroChinas tilknytning til CNPC ikke var av en slik art at de to selskapene burde vurderes som ett.

Den 2. mai 2011 avga Etikkrådet tilrådning om å utelukke CNPCs partnere i fellesforetaket fra SPUs investeringsunivers på samme grunnlag. Rådet mente at partnerne i fellesforetaket ved å delta i prosjektet godtok at det militære ville være ansvarlig for sikkerheten i rørgaten. Både type prosjekt og det militærets rolle i prosjektet ville etter rådets syn medføre en uakseptabel risiko for at selskapene ville medvirke til grove menneskerettighetsbrudd.

Den 8. mai 2012 anmodet Finansdepartementet Etikkrådet om å oppdatere tilrådingen av 2. mai 2011 om utelukkelse av Daewoo, KOGAS, GAIL og ONGC i lys av den politiske utviklingen i Myanmar. En ny tilrådning ble avgitt 21. juni 2012, og i denne ble også det koreanske selskapet POSCO inkludert, fordi POSCO hadde ervervet en kontrollerende eierandel i Daewoo. Rådet konkluderte med at grunnlaget for utelukkelse fortsatt var til stede, og at det faktisk var blitt forsterket siden rådets tilrådning av 2. mai 2011, blant annet med følgende begrunnelse: "Rådet finner det dokumentert at militariseringen i områder langs rørgaten har økt, særlig i Rhakine-staten og Shan-staten, henholdsvis den søndre og nordre enden av rørledningen. Dette er områder med store etniske befolkningsgrupper. I den nordre delen kan det se ut til at rørledningen har forsterket konflikten, og at den er sentral i de voldshandlingene som foregår i området. I disse områdene har militære styrker i løpet av det siste året forsterket sitt nærvær for å sikre landområder til rørledningen." Og videre: "Rådet legger vekt på at mange ulike kilder bekrefter at militæret i Burma fortsatt begår systematiske og grove menneskerettighetsbrudd, og at tortur, drap, voldtekt, tvangsarbeid og andre overgrep skjer i de områdene som rørledningen skal gå gjennom. Disse overgrepene er pågående, og synes å ha økt i omfang, i takt med at militæret har søkt å få kontroll over landområder langs rørledningstraséen."

Også etter at denne tilrådingen ble avgitt i juni 2012, har det jevnlig vært rapportert om overgrep begått av det militære, blant annet nord i Shan-staten, som følge av konflikten og militariseringen langs rørledningen. Rapportene kommer som regel fra lokale

² ONGCdeltar gjennom sitt heleide datterselskap ONGC Videsh Ltd.

³ Rådet har gitt en detaljert redegjørelse for fellesforetaket og partnerens rettigheter og forpliktelser i tilrådingen av 2. mai 2011. Ifølge den informasjon som er tilgjengelig i selskapenes årsrapporter og på hjemmesider, synes det ikke å ha skjedd endringer i deltakelsen eller eierandeler i fellesforetaket.

⁴ Etikkrådets tilrådning om utelukkelse av PetroChina er tilgjengelig på www.etikkradet.no

menneskerettighetsorganisasjoner og fokuserer både på tvangsarbeid (såkalt *portering*), trakassering og konfiskering av land og manglende kompensasjon.⁵

3 Rådets vurdering

Rådet har vurdert om grunnlaget for anbefalingen om å utelukke selskapene POSCO, Daewoo, KOGAS, ONGC og GAIL fortsatt er til stede i lys av at gassrørledningen nå er ferdigstilt. I de to tilrådingene som rådet tidligere har avgitt for disse selskapene, har rådet lagt vekt på både type prosjekt og det militæres rolle i prosjektet medførte en uakseptabel risiko for at selskapene ville medvirke til menneskerettighetsbrudd.

I den første tilrådingen om utelukkelse av disse selskapene (2011) var rådets utgangspunkt at risikoen for grove eller systematiske menneskerettighetsbrudd ved store infrastrukturprosjekter i Myanmar (daværende Burma) var overhengende. Rådet hadde tidligere gitt uttrykk for sitt generelle syn på dette i et brev til Finansdepartementet (11. oktober 2007) om bygging av rørledninger i Burma: *”Dersom selskaper i fondet inngår avtaler om bygging av slike rørledninger, vil Etikkrådet kunne tilråde utelukkelse av disse selskapene allerede fra avtaletidspunktet. Fordi slike byggeprosjekter etter alt å dømme vil innebære en uakseptabel risiko for fremtidig medvirkning til brudd på menneskerettigheter, anses det ikke nødvendig å vente til bruddene er i ferd med å skje.”*⁶

I lys av de siste årenes politiske utvikling i Myanmar, anmodet Finansdepartementet om en ny generell vurdering i 2012. Rådet konkluderte da med at det ville vurdere selskapers virksomhet i Myanmar på lik linje med selskapers virksomhet i andre land, men spesielt følge med på selskapers mulige medvirkning til eventuelle menneskerettighetsbrudd i forbindelse med store infrastrukturbygginger.⁷ Dette ble fulgt opp i den andre tilrådingen om utelukkelse av selskapene som ble avgitt i juni 2012. Grunnlaget for rådets tidligere vurdering ble oppdatert, blant annet med egne undersøkelser om den pågående menneskerettighetssituasjonen i områder langs rørgaten. Rådet var da ikke i tvil om at det var begått grove eller systematiske menneskerettighetsbrudd i forbindelse med byggingen av rørledningen, også etter at de politiske forholdene i Myanmar var endret. Selv om det var militæret i Myanmar og ikke selskapene som begikk menneskerettighetsbruddene, var det en klar sammenheng mellom normbruddene og selskapene ved at normbruddene ble begått for å legge til rette for selskapenes fremtidige virksomhet. Det var også klart at selskapene hadde gått inn i fellesforetaket ut i fra en enkelt målsetting – å bygge en rørledning over land i Myanmar. De hadde samtidig godtatt at det militære skulle være ansvarlig for å sikre landområder og sørge for sikkerheten langs rørgaten. Rådet fant det også sannsynlig at selskapene i fellesforetaket hadde hatt eller burde ha hatt kunnskap om overgrepene som skjedde i forbindelse med forberedelsen av rørledningen. Rådet anså derfor at selskapene hadde medvirket til menneskerettighetsbruddene.

Når rådet nå mener at selskapene ikke lenger bør utelukkes, må det ses i sammenheng med at alle rådets tilrådingen og vurderinger i denne saken har vært knyttet til selve byggingen av

⁵ <http://business-humanrights.org/media/shan-pipeline-april-2013.pdf> ,
http://www.burmalibrary.org/docs14/Pipeline_Nightmare-en-red.pdf

⁶ Etikkrådets brev til Finansdepartementet, 11. Oktober 2007.

⁷ Etikkrådets brev til Finansdepartementet, 22. februar 2012.

rørledningen. Ettersom byggingen nå er ferdigstilt, er situasjonen endret, slik at grunnlaget som de tidligere tilrådningene var basert på, ikke lenger er til stede.

Rådet ser ikke bort fra at menneskerettighetsbrudd fortsatt vil forekomme. Militære styrker skal sikre rørledningen også etter at den er kommet i drift, og det vil fremdeles være et tungt militært nærvær langs hele traséen, særlig i konfliktområdene. Slike eventuelle brudd vil imidlertid være knyttet til driften av rørledningen som antas å være mindre konfliktgenererende enn byggefasen, og vil i så fall kreve en ny vurdering av selskapenes medvirkning til menneskerettighetsbrudd og tiltakene som gjennomføres for å forhindre at slike brudd skjer.

4 Tilrådning

Etikkrådet tilrår ikke lenger å utelukke POSCO, Daewoo International Corporation, Oil and Natural Gas Corporation Ltd, GAIL India og Korea Gas Corporation fra investeringsuniverset til SPU.

Ola Mestad
Leder
(sign.)

Dag Olav Hessen
(sign.)

Ylva Lindberg
(sign.)

Marianne Olsson
(sign.)

Bente Rathe
(sign.)